

(AKO) UČIŤ OCHRANU PRÍRODY NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH?

V dňoch 6. až 8. novembra 2014 sa na Fakulte prírodných vied UMB v Banskej Bystrici uskutočnila vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou. Jej cieľom bolo upozorniť na aktuálne úskalia výučby modernej ochrany prírody, resp. biológie ochrany prírody na slovenských vysokých školách a začať diskusiu na danú tému. Snahou bolo tiež pokúsiť sa nájsť odpoveď na otázku kam smeruje ochrana prírody na Slovensku a ako reagujú na súčasný trend vývoja vysokej školy resp. ako majú orientovať absolventov, ktorí sa chcú uplatniť v praxi ochrany prírody, prípadne vyučovať biológiu na základných a stredných školách. Usporiadateľmi konferencie bola Katedra biológie a ekológie FPV UMB v Banskej Bystrici, Agentúra ochrany prírody a krajiny ČR v Prahe a Štátna ochrana prírody SR v Banskej Bystrici. Konferencie sa zúčastnilo celkovo 34 účastníkov zo Slovenska a Českej republiky vrátane viacerých univerzít (UK Bratislava, UKF Nitra, UP Olomouc, KU Praha).

Konferencia mala 4 tematické okruhy:

- aktuálne problémy ohrozenia a ochrany biodiverzity a ich odraz vo výučbe na vysokých školách;
- úloha vysokých škôl pri ochrane prírody;
- stav výučby ochrany prírody na Slovensku;
- čo potrebuje prax ochrany prírody od absolventov vysokých škôl?

V rámci 4 blokov referátov odzneli 3 plenárne prednášky (J. Plesník: Novinky z péče o biodiverzitu, J. Dlouhá: Jaké jsou trendy ve vzdělávání k udržitelnosti na vysokých školách? Závěry Dekády UNESCO pro vzdělávání pro UR a zajímavé iniciativy, J. Kadlečík: Národní strategie ochrany biodiverzity na Slovensku) a 13 príspevkov, ktoré upozornili na niekoľko zaujímavých skutočností. Vzhľadom na riešenie nových problémov v ochrane biodiverzity by mali byť študenti pripravení riešiť nové výzvy v tejto oblasti, pričom dôležité je aj poznanie historických súvislostí a interdisciplinárny prístup. To si vyžaduje od pedagógov osvojenie si nových kompetencií pre udržateľné vzdelávanie a zmenu motivačného systému tak, aby rovnako dôležitým kritériom okrem publikačnej činnosti bolo aj vzdelávanie študentov. Viacero prezentujúcich zdôraznilo potrebu silnejšieho prepojenia na prax (záverečné práce) vychádzajúce z dôležitých dokumentov a stratégií prijatých na národnej úrovni (národná stratégia ochrany biodiverzity). Dôležitým sa v dnešnom svete javí najmä potreba mať jazykovo zdatných študentov (možnosti zahraničných stáží), silnejšia motivácia študentov pre ich uplatnenie v praxi a prípadná zmena defenzívneho termínu „ochrana prírody“ na pozitívnejší (napr. starostlivosť o prírodné zdroje).

Účastníci konferencie sa zhodli na nasledovných odporúčaníach:

- 1) Výučba ochrany prírody (biologickej rozmanitosti) by mala byť motivujúca so zapojením nových virtuálnych technológií pre oslovenie mladej generácie. Vyžaduje sa diferencovaný a individuálny prístup a výučba založená na riešení konkrétnych problémov z praxe. Tomu by mala zodpovedať aj aktualizovaná skladba predmetov v príslušných študijných programoch.
- 2) Výučba ochrany prírody by mala začať pokiaľ možno už v predškolskom veku a mala by byť súčasťou celoživotného vzdelávania. To si vyžaduje najskôr jasné definovanie cieľových skupín vrátane odbornej verejnosti. Vhodné sú napr. školenia pre

pedagógov na nižších stupňoch škôl. Aj v tejto oblasti sa prejavujú širšie problémy systému vzdelávania a školstva na národnej úrovni.

- 3) Výučba ochrany prírody by mala prebiehať nielen v priestoroch škôl ale v závislosti od stupňa štúdia aj v teréne, vítané sú najmä odborné praxe a zahraničné stáže.
- 4) Výučba ochrany prírody by mala okrem nevyhnutného biologického a ekologického základu obsahovať aj predmety zamerané na manažérske a komunikačné zručnosti, praktický manažment a ekologickú etiku. Problematika podliehajúca rýchlemu vývoju (legislatíva, informačné systémy) by mala byť pravidelne aktualizovaná, v prípade legislatívy sa zamerať viac na pochopenie procesu.
- 5) Výučba ochrany prírody by mala sledovať nielen krátkodobý efekt (výchova kvalitných absolventov pre široký okruh potenciálnych zamestnávateľov) ale má mať na zreteli aj dlhodobé hľadisko (zmena myslenia ľudí a prístupu spoločnosti k ochrane prírody).
- 6) Výučbu ochrany prírody silne ovplyvňuje osobnosť a vlastnosti pedagóga (schopnosť zaujať, odbornosť, komunikatívnosť). Vhodným prostriedkom pre skvalitnenie výučby je široké prizývanie ľudí z praxe resp. organizovanie aspoň časti výučby priamo v teréne a kontinuálne samovzdelávanie pedagógov. Pre udržanie väzby na aktuálne trendy v tejto oblasti sa odporúčajú pravidelné stretnutia a výmena skúseností medzi pedagógmi a pracovníkmi z praktickej ochrany prírody, prepojenie pedagógov a vedecko-výskumných pracovníkov do koordinačných orgánov ochrany prírody a rád chránených území a publikačná aktivita v periodikách a odbornej literatúre ochrany prírody. Inšpiráciou môže byť aj vytvorenie vzdelávacieho programu pre starostlivosť o chránené územia po vzore zahraničných univerzít. Na druhej strane je potrebné tiež kontinuálne vzdelávanie pracovníkov z praxe ochrany prírody.

V Banskej Bystrici dňa 7.11. 2014